

MÜCELLÂ

ROMAN

*Senin hayatının
benim kâğıdına düşen yazısı bu...*

BİRİNCİ
BASKI
100 BİN
ADET

NAZAN
BEKİROĞLU

MÜCELLA

Nazan Bekiroğlu

Türk Roman-Öykü

TİMAŞ YAYINLARI | 3861
Edebiyat Kitaplığı-Roman | 194

EDİTÖR

Seval Akbiyik

KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

İÇ TASARIM

Tamer Turp

1. BASKI

Kasım 2015, İstanbul

8 BASKI

Eylül 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-2041-6
9 786050 820416

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Sertifika No: 16086

Adres:Yılanlı Ayazma Sok.

No:8 Davutpaşa- Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 482 11 01

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Bundan neredeyse kırk yıl önce, 1977 yılı Şubat ayının ilk gününde sömestr tatili için eve döndüğümde memleketine dönen üniversite öğrencilerinin çoğunu saran duygu sarmıştı beni de: Baba evinin tazeliği. Bir farkla, benimki babasını çoktan yitirmiş bir baba eviydi.

Yedi sekiz saat boyunca eski model bir otobüsün orta sıra koltuğunda, Zigana dağının karla kaplı çam ormanları ve dantel gibi beyaz kayın ağaçları arasından kıvrıla kıvrıla uzanan masalsi yolları geçerken bile iki viraj arasında başımdaki dönmeden fırsat buldukça Tolstoy'un *Diriliş*'inin üzerine eğilmiştim. Edebiyat Fakültesi'nin üçüncü sınıfındaydım o zaman ve üniversiteli olunca ilk kez evden uzakta yaşamaya başlamıştım. Paskalya tatilini geçirmek üzere halalarının evine giden uçarı üniversite öğrencisi Prens Nehludov'un hayat tecrübelerinden uzaktım elbet ama kapıyı ittiğimde beni de baba evinin iç aydınlığı karşıladı.

Çilekeş annemin yüzü, benim için kurulmuş sofa, benim için serilmiş yatak, benim için örülüp hazır edilmiş siyah yün kazak ve bu sahil şehrinde alışılmış bir fırtına ama alışılmamış bir soğuk. Nihayetinde erken inen kış akşamı, için için yanan gaz sobası başında ana kızın sohbeti, kıvrıldığım divanda üzerime atılan çizgili battaniye, *Diriliş* üzerinde kapanan gözlerim.

Bunca okumayı ne yapacağımı henüz bilmediğim zamanlar. Bir gün romanlar yazacağım aklımın ucundan bile geçmiyor ki hazırlık yapayım. Ama içimde bir boşluk sürekli olarak kendisini hissettiriyor. Lezzetli acısını hissetsem de onu neyle dolduracağımı bilmiyorum. Varlığa, olaylara, insanlara, yıldızlarla dolu gökyüzüne, ağaçlara, dağa, denize, toprağa bir garip bakan yanımla nasıl baş edeceğimi kestiremiyorum. Dilimin ucunda bir düğüm. Sanki biraz zorlasam dünyanın bütün dillerini konuşacağım.

Ertesi sabah sarman kedi Fesleğen'in gözlerini yüzüme dikilmiş hissederek uyandım. Biraz hlleştik. O bana pati attı ben onun kulaklarının arkasını okşadım. Bir de soba üzerinde kızaran ekmeklerin kokusu. Ah annem. Kahvaltı sofrası hazırđı. Zeytin ve peynir, çay ve reel. Perdeyi açtım. Acı soğuğu camın arkasından bile hissettim. Boncuk boncuk szlen yağmur damlalarının arasından tam karşıda dikilen sıvasız apartman her zamanki gibi içimi kararttı. Burası bir zamanlar portakal, turunç ve nar ağaçlarıyla, hanımeli, limon çiçeği, leylk fidanlarıyla dolu geniş bir bahçeydi. Bizim bahçemiz. Az ötede yerini şimdi unuttuğum ıkırlıklı, eski bir kuyu vardı ve dutun dalından, babamın eliyle kurulmuş olsa da biz üç kardeşin en az birer defa üzerinden düştüğü bir salıncak sarkardı.

Bana kalsa kaldığım yerden *Diriliş*'in sayfalarına dönerdim ki solmuş bir eftn iek gibi yanıma ilişen annem alnımın üzerinden saçlarımı okşarken:

“Hadi tembel” dedi. “Kalk, kahvaltını yap. Hazırlan. Mücellâ ablaya gideceğiz bugün.”

Mücellâ teyzenin, bir kalp kriziyle yer odasındaki bordo renkli halının üzerine devrildiğini, tıpkı annesi Neyyire Hanım gibi onun da yapayalnız can verdiğini camların bile buz tuttuğu tipili bir günde niversite postanesinin telefon kabininde annemden

duyduğumda fakültenin ikinci sınıfındaydım. Bir yıl geçmişti üzerinden ve onun, Neyyire Hanım'ı bile unutturarak bütün hatıralarını sahiplendiği boş ev hâlâ “Mücellâ'nın evi”ydi. Bir evin, ölüp gitmiş sahibinin adıyla anılmasını garipsemedim de:

“Bu soğukta mı?” diye sordum anneme.

“Hani soğuk nerede? Bir de Erzurum'da yaşıyorsun!”

Gülüştük. Tarçın rengi mantosunu giyerken “Ne acı” dedi annem ve yün şalını başına sararken ekledi:

“Mücellâ'nın eşyalarını dağıtıyorlar. Evi müteahhide vermişler. Kat karşılığı. Fahir abi gelmiş Almanya'dan, Keriman abla da. Filiz de orada olacak bugün.”

Keriman teyzenin ismi her anıldığında annemin yüzünde beliren hoşnutsuz ifadeyi bu kez de yerli yerinde buldum. Neyyire Hanım'ın kindar gelini, demek neden sonra bu evin eşiğinden içeri adım atabilmişti. Tahrip gücü yüksek olsa da ismi var cismi yok, şimdiye kadar hiç karşılaşmadığım Keriman teyzeyle tanışacağım için bir heyecan hissetmedim fakat Filiz teyzeyi göreceğim olduğuma her zamanki gibi sevindim. Nadiren geldiği yazlardan tanıyor olsam da Fahir amcanın üzerimde bıraktığı bir duygu yoktu içimde. Benim için yedi kat yabancıydı.

İnsanların şemsiyeyi vücutlarının bir parçası gibi rahatlıkla taşıdığı bu şehirde bile hepsi rüzgârdan ters dönmüş şemsiyelerin arasında annemle Tabakhane yokuşunu indik. Köprüde yürürken aşağıdaki vadiye baktım. Bir zamanlar incir ve mandalina bahçeleriyle dolu olan şirin vadide birbirinin üzerine yığılmış, çıplak tuğla duvarlı derme çatma evler, teneke damlı gecekondu- lar son bir yılda bile ne kadar artmıştı. Her gelişimde bir şeyler yok oluyor, yerini başka bir şeyler alıyordu. Dere ise her zamanki gibi boz bulanık, kötü kokulu, kirli bir su hâlinde akıyordu.

Köşedeki hapishaneyi geçtikten sonra o vakitler halk arasında hâlâ eski adıyla anılan Kindinar yokuşunu soğuktan nefesimiz kesile kesile tırmandık. Küçük mahalle camiini dönünce, ben kendimi bildim bileli ahşap kepenkleri inik kalaycının tam yanından kırık dökük taşları, harap kaldırımları, yosun tutmuş duvar dipleriyle daracık bir arka sokağa girdik. Bahçe içindeki aşı boyalı, kiremit damlı, iki katlı eski evlerin birkaçı yerinde dursa da çoğu paragöz müteahhitlerin eline düşmüş, yerlerinde betonarme apartmanlar yükselmişti. Ağaçların da Allah'a secde ettiğinin unutulduğu hafriyat zamanları başlamıştı çoktan.

Sonunda Mücellâ teyzenin evine geldik. Bir tarafı sokağa diğer tarafı Tekfurçayır'a bakan bir vadi yamacına kurulduğu için yoldan alçak hizadaydı bu kâgir, gösterişsiz evceğiz ve çok yüksek olmayan duvarlar bile onun iki katını saklamaya yeterliydi. Soru işareti biçimindeki demir tokmağı vurmaya gerek kalmadı çünkü rutubetin yediğı ahşap, boyasız kapı yarı aralıktı. Üç basamakla inilen çardak altı yerli yerindeydi ve sağ taraf ev sol taraf bahçeydi. Annem iç kapıyı iterek eve girdi. Ben çardak altında durup bir süre etrafa bakındım.

Çocukluğumda ve genç kızlığımda annemle birlikte kim bilir kaç kez geldiğimiz bu küçük ev, üzerine sinmiş kasvetli gri rengiyle *Büyük Ümitler*'in terk edilmiş malikânesi gibi göründü bir an gözüme. Demek bir yıl yetmişti bir evin köhnemesi için. Zamanında bile her yağmurdan sonra düzeltilmesi gereken birkaç toprak basamakla inilen bahçe ayrık otlarıyla, ısırğanlarla, dikenlerle dolmuş. Limon çiçeğı, ıhlamur sargını, sarmaşık yabanileşmiş. Mevsimi gelince çardaktan sarkan mor salkım ise tümünden kurumuş. Erik ağacı, limon, dut, incir, ayva, kiraz duruyor; yağmurun verdiğıyle yetinmiş, dayanıklı çıkmışlar. Kökü bahçede olsa da çardağı saran asmanın arsızlaşmış çıplak dalları iyice emdiğı yağmurun ve soğuşun etkisiyle siyahımsı

bir renk almış. Karayemiş ise yaşlanmış, koca ağaç olmuş ve bahçe duvarının onarılmamış gediği ile sokak arasında hâlâ bir sınır taşı gibi dikiliyor. Çardağa bakan alçak, küçük pencerenin camları kir pas içinde ama demir çubukları, örümcek ağlarıyla sarılmış ve boyası dökülüp paslanmış olsa da yerli yerinde. Dışarı uzatılmış teneke soba borusundan ince bir duman savrula savrula süzülüyor. Tüten bir baca kadar hayatı haber veren ne olabilir ki? Ama bu vaade fazla aldanmamak gerek çünkü biliyorum, bir parantez açılmış sadece. Hayat, bu metruk evde yalnızca birkaç gün için yeniden başlamış.

Rutubet içime işleyince kendimi daha fazla duygulanmaya bırakmadan içeri girdim. Sonradan ekleme, eğri büğrü beton bir zeminden ibaret sahanlıkta ayakkabılarımı çıkardım. Mantomu duvardaki ahşap askıya takarken sararmış yarım aynada kendime bir göz attım ve bumbuz sofaya geçtim. Dokuma kilim kaldırılmıştı. Beton zeminden, ucuz badanası çoktan dökülmüş, yer yer kabarmış duvarların pürtüklü yüzünden, kapılardan, kapı kollarından, taş tekneden, boşlukta bir hacim kaplayan ne varsa hepsinden etrafa acı bir soğuşun püskürdüğünü zannettim.

Uzunca, karanlık sofanın üzerinde iki oda vardı ve bu hâliyle ev bütünüyle vadi tarafına sarkmıştı. Her zeminin bir diğerinden farklı yükseklikte durduğu bu evde yine üç basamak inerek kendimi yer odasına attım. Bildiğim kadarıyla modası geçtiği, artık kullanışlı bulunmadığı için zamanında tadil edilmiş, ocağı kapatılmış, toprak zemini tahta döşenmiş eski bir mutfaktı aslında burası ve evdeki hayat yazsa çardak altında kıssa bu odada yaşanırdı. Sac soba paslanmış olsa da hatırladığım yerdeydi ve içindeki odunlar çıtırdarak yanıyordu. Zamanın tozuna rağmen loş odadan vadiye bakan üç küçük pencere yine yan yana asılmış üç küçük tablo duygusu uyandırdı üzerimde. Zağanos vadisine doğru bakınca karşıda Tekfurçayır, az aşağıda Gülbahar

Sultan'ın türbesi ve İmaret mezarlığından geri kalanlar gibi arkasında yükselen üç çınar ağacıyla yamaca yaslanmış Paşazade'nin yalısı da yerli yerindeydi. Kalın duvarlara diz hizasında açılmış birer dolaba ya da seyir yerine benzeyen dörder camlı şu pencere-lerin içinde bir minderin üzerine kıvrılarak kitap okuduğum zamanlar geldi aklıma.

Gözüm köşede, muşamba örtülü tahta masanın arkasındaki rafa ve onun üzerindeki idare lâmbasına ilişti. Benim çocukluğumda, henüz elektrik çekilmemiş olan bu evde aynalı gaz lâmbası yandığında gölgeler duvarlarda usulca yalpalanırken eşyanın şekilleri birbirinde erirdi ve bu ışık o vakitlerde her şeye yeterdi. Dikildiğim kapı ağzında her şey bir an için gözüme eskisi gibi görünse de yaşayanı kalmamış evlere sinen o terk edilmişlik duygusu çok geçmeden geri döndü ve sedirde annemin yanında oturan kadının meşhur Keriman Hanım olduğunu kolayca tahmin ettim. Yetmişine merdiven dayamış olmalıydı ve ilk bakışta hiçbir duygusunu anlamanın mümkün olmadığı o yüzlerden birine sahipti. Yine de alçak bir sesle ve ara sıra koluna dokunarak, anneme şikâyet edip duruyordu.

“Pervin, kızım” diyordu kırk yıllık dost gibi. Oysa benim gibi annemle de ilk karşılaşmasıydı. “Evin müteahhide verilmesi, mobilyanın satılması, eşyanın dağıtılması, hepsi başımıza kaldı. Apar topar geldik. Nasıl uğraşacağımı şaşırdım bu yaşta. İyi ki Filiz var.”

Filiz teyzenin ise neşesinden, güler yüzünden bir şey eksil-memişti. Beyazlarını salmayı göze alamamış ama koyu renkli boyayla da baş edemeyen çoğu kadın gibi küllü bir sarıya boyamıştı saçlarını. Galiba kızlarıyla arası iyi olan bütün annelere sirayet eden o genç ruhla doluydu. Zamanenin ayrıntılarına, gençlerin şakalarına vâkıftı ve onun, sırtındaki fıstık yeşili bluz gibi, zaten bildim bileli her şeyi şenlikliydi. Nitekim bir süre

benim ifademi aldıktan sonra, yapılacak işleri anında halletmeye alışık bir tavırla eş dosttan, hısım akrabadan kadınlara döndü.

“Haydi hanımlar” dedi. “Gelin, üst kata çıkalım. Yazıktır eskici eline düşmesin bunca eşya.”

“Bunca eşya!” Sofanın ucundaki ahşap basamakları tırmanarak Mücellâ teyzenin yatak odasına girdiğimizde eşyanın, sahibinden geri kaldığında nasıl bir yüke dönüştüğünü ilk kez anladım. Dürülüp duvara diklenmiş halılar, denk edilmiş ve rutubetten yer yer lekelenmiş yorganlar; kapısı aralık, ceviz ağacından gardırop; gözleri çekilmiş, gül ağacından konsol, konsolun üzerinde zemini gülkurusu saten kaplı, kapağında boynu bükük, rengi solmuş sümbül demetiyle ahşap bir kutuda hepsi incik boncuk cinsinden kolyeler, broşlar, yüzükler.

Mücellâ teyzenin pirinç karyolası üzerine serilmiş iğne oyalı şifon başörtüler, siyah krep bluz, yine siyah renkte simli şal, yakasında bir demet solmuş kuş gülüyle mavi tayyör, adını bilmediğim bir eski zaman kumaşından karanfil rengi bir elbise ve daha bir yığın giysi odayı dolduran kadınlar tarafından çıplak ampulün zayıf ışığı altında sarraf eline düşen mücevher gibi değil ama eskici eline düşen kelepir gibi gözden geçirildi. Yo, bir nezaketsizlik yoktu tavırlarında. İç çekiyorlardı hatta Mücellâ teyzeyi anarken, üstelik hepsinin ona dair birçok anısı vardı. Ama sahibi ölmüş olsa da kendisi hâlâ varlığın maddesiyle dolu bir yığın eşyanın böylesi dokunaklı bir sahnede el değiştirmesine şahit olurken içime acı bir duygunun dolduğunu hissettim.

Annem konsolun üzerindeki billûr aynaya uzanırken bana öyle geldi ki elini sürse Mücellâ teyzenin ruhu incinecek gibi tereddüt etmişti. Oval aynanın abanoz sapına uzandığımda ahşaba sinmiş şubat soğuğunu parmak uçlarımda hissettim. Tozunu hafifçe üflediğimde nefesimin hararetinden camın yüzeyi

buğulandı. Rutubetten sararmış, sırtı gibi kenar suyu da bozulmuş, tarazlanmıştı. Yüzü yukarı doğru bakan bütün aynalar gibi tedirgin ediciydi ve kenarına işlenmiş bir demet çiçeğin gözü dünyada, aklı hatıralarda kalmış gibiydi. O gün o odadan Mücellâ teyzenin elleriyle işlenmiş, köşesi iğne oyalı bir de sandık örtüsü aldı annem. Başka da bir şeye dokunmadı.

Bana gelince... Konsolun üzerinde küçük boy bir koku duruyordu. Güzel kokuya daha o zamandan düşkün yanımla ilgimi o çekti. şişe, vaktiyle sarı olması gereken rengi şimdi koyulaşmış, matlaşmış, kıvamı bozulmuş bir esansla yarıya kadar doluydu. Yarışı kullanılmış diğer yarışı geriye kalmış. Sırtımı duvara yasladım. şişenin üzerindeki etiketten yer yer solmuş yazıyı okudum: *Lögalyon*. Kırk yıl önce bile artık rağbet edilmeyen, modası geçmiş, unutulmuş bir kokunun markası. Tümüyle silinmiş ismi ise okuyamadım. Uzun zamandır açılmadığından olacak şişenin kapağı sıkışmıştı. Neden sonra açmayı başardım ve ekşimiş bir eski zaman kokusu genzimi yakarken yanıma yaklaşan Filiz teyzenin sesini duydum.

“Al kızım, al Nazlıcığım. O da Mücellâ teyzenden sana hatıra olsun.”

İlk kez Filiz teyzenin sesindeki daimi neşe gibi hayatın her türlü hâline dair gözlerindeki iş bitirici doğallık da beni rahatsız etti. Bir an evvel evine dönmek ister gibi bir hâli vardı üstelik. Kısacık kış gününde akşam inmeye yakındı ki yanında iki hamalla Fahir amca geldi. Hamallardan biri dikiş makinesini yüklenirken annem, gözüme çok daha yaşlı görünen ve sürekli hastalıklarından şikâyet eden bu adamlar da fazla uzatmaya hevesli görünmeden üç beş kelâm etti. Vedalaştık. Ayrıldık.

Kapıdan çıkarken annem dönüp eve, bahçeye baktı. Başını esefle iki yana sallarken:

“Hey gidi Mücellâ abla, hey gidi Neyyire Hanım teyze” dedi. Bir hayata dair tanıklığı olan herkes gibi onun da “Şu çardağın dili olsa da konuşsa” diye mırıldandığını duydum.

O vakit çardağın dili var mıydı bilemem ama çok geçmeden bütün o odalar, duvarlar, kapılar, pencereler; üzerinde artık okunmaz olmuş nazar ayetiyle, yangın duasıyla mavi badanalı üçgen çatı alınlığı; çardak, asma, bahçe, koca ağaçlar, hepsi, Mücellâ'nın evi hâk ile yeksan oldu. Kısa zamanda yerinde bahçesi olmayan ama metrekaresi daha fazla bir apartman yükseldi.

Bense kırk yıl sonra hâlâ masamın başında, kitapların, defterlerin, kâğıtların, kalemlerin arasında oturuyorum. Kadrajındaki herkesin artık ölü olduğu eski fotoğraflardan birine sık sık göz atsam da pencerenin dışında bahar bahçesi uzanıyor. Aramızda bir cam. Defterimin üzerinde tanıdık perdenin gül desenlerinin gölgesi. Bir de Fesleğen'in patisi.

Hatırladıklarımı sizi inandırmak için elimde bir eski zaman aynasından daha fazlası yok. Bu ayna örselenmiş bir demet mor menekşe olan annemden bana ne zaman geçti? Kıymeti bilinse de mahiyeti bilinmeyen o sırlı sandık örtüsü ne zaman benim masamın üzerine serildi?

Sırı dökülmüş bir aynanın içinde ancak yarısına kadar kullanılmış ama atılmaya da kıyılmamış bir eski zaman kokusu gibi yarım kalmıştı Mücellâ teyzenin hikâyesi. Annemden büyüktü ve ismi dilimden hep “teyze” hitabıyla çıkmıştı doğal olarak. Oysa ölüm yaşları eşitlediğinden, daha doğrusu insanı yaşsız kıldığından, ya da onu size anlatacak olan ben onun öldüğü yaşı çoktan geçtiğimden, içimden bundan böyle ona sadece **MÜCELLÂ** demek geliyor.

Tanımdır anlamının ilk şartı. Sevmek anlamaktan sonra gelir ve Mücellâ'yı anlamak için önce Neyyire Hanım'ın bahçesine bakmak gerekir. Zaman, 1930'larda bile orada sanki elli yıl önceden gelirdi ve bu kenar mahallenin kimi bahçelerinde hiçbiri budanmayıp oluruna bırakılmış gülfidanları, ormana dönmüş sardunyalılar, cılız ortancalar görünse de Neyyire Hanım'ın bahçesi onun titiz eli tarafından çekip çevrilirdi.

Bahçesine düşküdü Neyyire Hanım. Bir köşede mütevazı bir bostan; mevsimine göre biber, domates, marul, nane, karalâhana. Diğer yanda ıhlamur, limon, ekmeğ ayvası, kiraz, Trabzon hurması. Neyyire Hanım meyve ağaçları, fidanlar, duvar diplerindeki bahçe çiçekleriyle hızını alamamış, üzerinde kabartma devesiyle gaz tenekesi, kızıl toprak saksı, sapı kırık porselen çaydanlık, kenarı çatlak kâse, eski hamam taşı gibi içine toprak koyabileceği ne bulduysa hepsine birer sap daldırmıştı. Eli bereketliydi üstelik. Toprağa kuru dal batırsa iki güne kalmaz yeşerirdi. O bereketli elin eseri idi sağda solda sıralanmış sultan küpesi, katmerli begonya, alacalı karanfil. Bahçedeki yediverenlerle yetinmemiş, Neyyire Hanım çardağa bakan küçük pencerenin önündeki saksılarda gül bile yetiştirmişti.

Pervazına yeşil domatesler, ham limonlar, buruk ayvalar dizilmiş demir çubuklu bu pencereden yer odasına bir göz atılsa ana ile kızı görünür. Neyyire Hanım ellili yaşlarına henüz girmişti ama daha fazla zannedilebilir. Gülerken bile yüzünü terk etmeyen sert bir ifadesi vardır çünkü. Bol ışıklı elâ gözlerinden hiçbir şey kaçmaz. Evde daima ensesinden düğümlü bir yaşmak. Dışarıda, kıssa başörtüsü üzerine çift çubuklu yün atkı, yazsa siyah şifon çatma baş. Bir yanı Cumhuriyet öncesinde kalmış eski kadınlardandır. Sirtında Neyyire Hanım'ın namaz eteğinden artan parçalarla dikilmiş, çiçekli basma elbisesiyle Mücellâ ise on-on bir yaşlarındadır. Ama olduğundan daha az gösterir. Henüz serpilmemiştir.

Mücellâ üç küçük pencereden sedir tarafındakinin içine oturmuş, dalgın dalgın vadiyi seyrediyor. Neyyire Hanım ise sedirde, dikkatle iğne danteli işliyor. Dışarıda, çardağa sarılan asma büklüm büklüm filizlenmiş, yaprak atmış çoktan. Hanımeli ve limon çiçeği açmış, yediverenler çoşmuş, mor salkım çiçeklenmiş, sarkmış. Canı olan ne varsa topraktan başını uzatmış, gür yaprak, bol çiçek, yeşermiş, şenlenmiş. İki gün evvel battaniyeler yıkanmış, halılar dövülmüş, döşeme tahtaları fırçalanmış, sakız gibi ağartılmış. Hâsılı Neyyire Hanım'ın evi yaza hazırdır. Şu gürül gürül yağan kırkikindi yağmuru geçerse çardağa bile çıkılabilir.

Yaz bahar sevinci bir yana Neyyire Hanım'ın keyfi ayrıca yerindedir çünkü Mücellâ bugün beşi bitirmiştir.

Bütün keyfine rağmen, ipliğin ucunu el alışkanlığıyla düğümülerken gözü bahçe duvarının yıkık köşesine ilişince Neyyire Hanım, içinde her zamanki sıkıntıyı duydu. Duvar, ona göre bir evin hicap perdesiydi. Gel gör ki koca duvarın yıllar önce zelzelede yıkılıp da bir türlü onarılamamış bu köşesi -erkeksiz ev işte- Neyyire Hanım'ı sürekli tedirgin ederdi. Allah'tan, yaprakları yaz kış yeşil bir karayemiş fidanı da o köşeyi beklerdi. Üçgen çatı alınlığındaki ayet ve nazarlık kadar karayemiş fidanının da evi koruyup kolladığına inanırdı Neyyire Hanım. Bahçesine bu kadar titizken, mevsimi gelince ağaçların dallarını yapraklarını usulünce budamayı severken karayemişin dallarına fazla dokunmazdı bu sebeple.

Yine de bu gedik, karayemişe rağmen ev ile sokak arasında açılmış bir geçitti. Öyle ki yabancılar değil ama bahçe kapısının tokmağını vurup beklemeye üşenen eş dost, hısımlık akraba oracıklardan atlayıverirdi içeri. Bahçeyi ve çardağı geçerek, çoğu kez evin kapısının üzerindeki çingırağı bile çekmeye gerek görmeden girerlerdi eve. Çünkü bu evin iç kapısı bahçeye adım atabilecek kadar samimi olan herkese açıktı ve kilidin dilini kaldıracak bir ipin ucu kocaman düğümüyle dışarı uzatılmıştı.

Bir istisnası daha vardı bunun, postacı. O, kapı çalmaz fakat duvarın gediğinden içeri de atlamaz, kulak vermeyenlerin bile işiteceğı kadar gür sesiyle “Postaa!” diye bağırır, daima acelesi olduğı için evden kimsenin çıkmasını beklemez, mektubu ya da havale kâğıdını karayemişin çatalına takıp giderdi.

“Postaa!” diye o alışıldık ses geldi bahçe tarafından. Postacı her zamanki gibi kapıyı çalmamış, duvarın yıkıntısından uzanmış, zarfı karayemişin çatalına takıp gözden kaybolmuştu.

“Koş kızım!” dedi Neyyire Hanım, Mücellâ pencerenin içinden bu tanıdık sese doğru zaten ayaklanmışken. Az sonra Neyyire Hanım, Fahir’in yazısını tanıdı. Üçgenini bozmamaya itina ederek zarfı açtı, dörde katlanmış kâğıdı çıkardı. Uzun uzun satırların üzerinde göz gezdirdi. Bu çizgiler, bunlar var ya, bir ucundan başlasan diğere ucundan alıp başını gidecek gibiydi.

Neyyire Hanım Kur’an’ı yüzünden okumayı bilir fakat harekesiz harflerden kelime çıkaramazdı. Zaten onun bildiğı harfler de nicedir uçup gitmişti. Gerçi Mücellâ’yı mektebe verdiğinde, pencerenin içinde gaz lâmbasının ışığına iyice sokularak, iki büküm, defterine eğilen kızın omuzu üzerinden gecelerce bakmıştı Neyyire Hanım. Düz çizgilerin, münhanilerin, hortuma, tarağa, merdivene, çembere, yılan benzeyen şekillerin çiziktirilmesini sabırla izlemiş, akli erdiğince eğri büğrüyü işaret etmiş, hataları düzeltmesini istemişti Mücellâdan. Kendisi de S ile Ş’yi, B ile P’yi birbirine karıştırırsa da yeni harfleri tanımıştı bir parça. B ile A, BA oluyordu, heceye geçmiş, bunu da anlamıştı. Ama iki harfililerden üç harfililere geçince işler karışmış, usulca çekilmişti Mücellâ’nın omuz başından. Bu kadarı bunca iş gücü arasında artık fazlaydı.

“Neme lâzım okuma yazma bu yaştan sonra?”

“Neme lâzım!” Tamam ama Fahir’den her ay gelen mektuplar olmasa.

Neyyire Hanım “Hadî” dedi Mücellâ’ya. “Oku bakalım neler yazmış ağabeyin?”

Bu mektuplar epey zamandır küçük evin en önemli hadisesi, Mücellâ için de en büyük şenlikti. Mektup gelince, Mücellâ’nın çocuk dünyası da okuldaki teneffüsleri aratmayacak bir heyecanla dolar, postacının sesini özlemle beklerdi bu yüzden. Fakat mektepteki öğretmenin kara tahta üzerine inci gibi dizdiği satırlara hiç benzemeyen bu yazıyı, Fahir’in karınca duası gibi bir el yazısıyla döşenmiş mektubunu Neyyire Hanım’ın karşısında okumaya çalışırken Mücellâ daha dün bitirme sınavlarında dökmediği kadar ter döktü. Sesi titredi, harfler gözünün önünde birbirine karıştı, o kadar heyecanlandı, o kadar heceledi, kekeledi ki:

“Bırak!” dedi Neyyire Hanım her zamanki gibi. “Bırak! Beşi bitirdin ama bir türlü okumayı sökemedin! Mümine hemşire gelecek öğleden sonra. Gene ona okutur hem cevabını da yazdırırım.”

Dudağını bükerken eklemeyi edemedi. “Artık o da ne kadar okuyup yazabilirse!”

Sus pus olmuş Mücellâ’nın elinden çektiği mektubu sular seller kıvamında okurmuş gibi bir daha evirdi çevirdi Neyyire Hanım. Üç beş harfi, birkaç heceyi çıkarmasına rağmen tek kelimeyi tam olarak sökemedi. Ama arka sayfaya çıkartılmış bir bebek elinin şeklini görünce çizginin, dünyanın her tarafında ortak olan lisanını kestirebildi. Kâğıdı zarfa, zarfi da elbisesinin her zaman bir ambar kadar geniş ve dolu cebine itinayla yerleştirdi. Mümine hemşireyi beklemeye başladı. Nerede kalmıştı bu uydum akıllı?

Mümine hemşire yer odasının kapısında görününce:

“Buyur buyur!” dedi Neyyire Hanım. “Nerede kaldın a hemşire? Gören de sanır ki yedi mahalle öteden geliyorsun.”

Yedi mahalle ötede değil ama iki kapı ileride oturan Mümine hemşire, Neyyire Hanım’a kardeşinden emanetti. Hatırası hazindi Halil’in. Genç adam işsizliğe dayanamamış, yıllar önce bir seher vakti bez bir torbada iki kat çamaşırını omuzuna atarak siyah bir posta vapuruyla, madeninde çalışmak üzere Zonguldak’a gitmişti. Fakat araya büyük bir maden kazası girince bir daha da ses çıkmamıştı kendisinden. Geçmiş zaman, yol yolak bilinmez, elde avuçta olan belli. Kimse gidip yerinde arayıp sormamış, devlet de “Öldü mü? Kaldı mı?” bu soruların hiçbirine “Evet” ya da “Hayır” diyememişti. Meçhullerden biri oluvermişti Halil. Uzun süre adı derin bir fısıltıyla telâffuz edilmiş, neden sonra onu ananlar “Rahmetli” sıfatını usulca ekleyivermişlerdi isminin önüne. Mümine de Neyyire Hanım gibi erkeksiz, Filiz’iyle bir başına kalıvermişti.

Yanında Filiz’le merdiven başında dikilen Mümine hemşireyi dikkatle süzdü Neyyire Hanım. Basma eteğinin üzerinde kim bilir kaçınıcı kez sökülüp yeniden örülmüş gri yeleğiyle, gözüne her zamankinden daha heybetli görünmüştü gelini. Oysa eve ayak bastığı ilk gün Neyyire Hanım ağzı var dili yok Mümine’yi tepeden tırnağa şöyle bir süzmüş ve ona “Hemşire” diye seslenmişti anında. Çünkü Mümine o kadar sakindi ve bu hâliyle o kadar kendisiyle boy ölçüşülecek, gelin görünce kavgasına girilecek biri değildi ki o ancak himaye edilebilir, kendisine yol gösterilebilirdi ve bu saflığıyla ondan ancak hemşire olabilirdi.

Fakat kaderin şakacı yanıyla cevval Neyyire Hanım ne kadar ufak tefekse sakine Mümine hemşire o kadar boylu posluydu. Gerçi Neyyire Hanım’a göre Allah Mümine’ye bir boy vermiş ge-